

Друзін Р. В.,

асистент Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Проведено аналіз підготовки фахівців для інституту банкрутства, що існує в Україні, розглянуті основні проблеми підготовки фахівців у цій сфері, запропонована зміна структури навчальної програми в рамках ДСВО, запропоновано введення стажування арбітражних керуючих.

In the article the analysis of existence in Ukraine of education of specialists is conducted for the institute of bankruptcy, the basic problems of education are examined in this sphere, the change of structure of on-line tutorial is offered within the framework State Standards in High School, introduction of internship of bankruptcy's specialist is offered.

Актуальність. У сучасних умовах інститут банкрутства є одним із основних механізмів, що забезпечують перетікання неефективно використовуваних засобів з однієї галузі в іншу, від одних власників іншим. В умовах України можна говорити про інститут банкрутства, що не повністю сформувався, що виявляється в проблемах реалізації досліджуваного механізму і в проблемах окремих елементів банкрутства.

На наш погляд, однією з основних є проблема підготовки арбітражних керуючих, які в сучасних умовах є основною фігурою у банкрутстві.

Постановка мети. Метою цієї роботи є визначення шляхів вдосконалення підготовки фахівців для інституту банкрутства (конкурсного виробництва) в Україні.

Об'єктом дослідження є процес конкурсного виробництва в Україні.

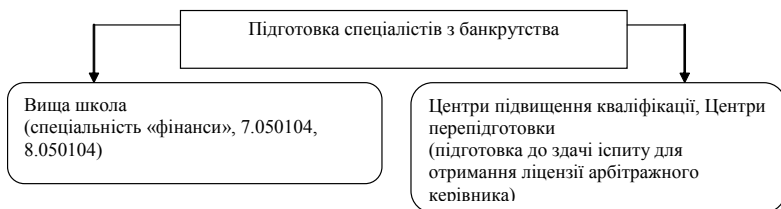
Предметом дослідження виступає процес підготовки фахівців для інституту банкрутства в Україні.

Базою дослідження є інститут банкрутства в Україні.

Основна частина. Відповідно до ст. 31 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його

банкрутом”, арбітражним керуючим може бути фізична особа – суб’єкт підприємницької діяльності, яка має вищу економічну чи юридичну освіту та володіє спеціальними знаннями [1].

Підготовка фахівців може здійснюватися у двох напрямках (див. Рис. 1.).

Рис. 1. Шляхи підготовки фахівців для інституту банкрутства

Джерело: складено автором

Розглянемо перший напрям – Вищу школу.

У зарубіжній науковій і навчальній літературі основна увага в дослідженні проблеми, що вивчається, приділяється питанням оздоровлення (санації) підприємства різними способами. Продовженням або доповненням цієї дисципліни є криза-менеджмент, яка спрямована на вивчення особливостей управління підприємством під час економічного спаду, а також у період закінчення життєвого циклу суб’єкта господарювання.

Банкрутству, як процедурі, відводиться незначна увага, оскільки інститути банкрутства пройшли своє становлення протягом більше двох сторіч, і сама процедура є вдосконалим механізмом.

Санація для багатьох підприємств є унікальна і може бути “мистецтвом”, основам якого необхідно навчати, а надалі отримані навички удосконалюватимуться на практиці.

В Україні ця дисципліна читається в рамках спеціальності “фінанси” для освітньо-кваліфікаційних рівнів “спеціаліст” і “магістр”.

Державні стандарти вищої освіти Міністерства освіти і науки України (ДСВО МОН) передбачають таку мету викладу дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств”: формування системи знань за методологією і практичним здійсненням фінансової санації, банкрутства підприємств, фінансового забезпечення ліквідаційних процедур [2].

При цьому зміст дисципліни передбачений таким:

1. Основи фінансової санації підприємств.
2. Оцінка можливості санації підприємства.
3. Складання й узгодження плану фінансової санації підприємства.
4. Досудова санація.
5. Санація підприємств в судовому порядку.
6. Фінансування санації підприємств.
7. Реструктуризація підприємств.
8. Методи державної фінансової підтримки санації підприємств.
9. Економіко-правові аспекти банкрутства і ліквідації підприємств.

10. Особливості фінансової санації і банкрутства підприємств різних форм власності та видів діяльності.

Аналіз ДСВО МОН з цієї дисципліни дозволяє дійти висновку, що стандарт орієнтований на зарубіжні програми, питання санації, які вивчають в основному. Це підтверджується тим, що 85 % дисципліни, відповідно до стандарту, присвячено санації і 15 % – власне процедурі банкрутства. Відзначимо, що ця структура дисципліни не дозволяє досягти мети викладу курсу.

На наш погляд цей виклад дисципліни формує більш теоретичні, ніж практичні знання у майбутнього фахівця. Це пояснюється тим, що приблизно 90 % усіх справ стосовно банкрутства закінчуються ліквідацією і менше 10 % – санацією. Таким чином, відповідно до стандарту, ми навчаємо більшою мірою тому, як повинно бути і є в розвинених країнах, але у нас буде лише через декілька десятиліть.

При цьому відзначимо, що причинами такої незначної кількості реалізації планів санації є не мала кількість фахівців, а інша природа причин кризового стану і банкрутства підприємств, ніж у розвинених країнах.

У зв'язку з цим пропонуємо:

1. Значну увагу в читанні курсу приділяти питанням прогнозування неплатоспроможності та правовим аспектам банкрутства.

2. При підготовці фахівців використовувати методичні матеріали уповноваженого органу – Державного департаменту з питань банкрутства і Вищого господарського суду України;

3. На семінарських і практичних заняттях значну увагу приділяти діловим іграм, заснованим на реальних даних підприємств-банкротів, з використанням фінансової звітності та судових рішень.

Розглянемо другий напрям підготовки фахівців – підготовка

до здачі іспиту на отримання ліцензії арбітражного керуючого.

Процедура отримання ліцензії арбітражних керуючих в Україні полягає у таких етапах:

1. Прослуховування 4-денного курсу лекцій з комплексу економіко-правових дисциплін.

2. Складання іспиту (50 питань з 5 тематичних напрямів) комісії на чолі з представником уповноваженого органу інституту банкрутства в Україні – Державного департаменту з питань банкрутства.

3. Підготовка і здача пакету документів на отримання ліцензії.

Висновки. Під час аналізу цієї проблеми автором були виявлені такі проблеми:

1. Спостерігається низька якість підготовки фахівців, пов'язана з малим терміном підготовчих курсів.

2. У навчанні слабо практикуються нові методи навчання, зокрема ігрові.

3. Можливість отримання ліцензії у стислі терміни приводить до підвищення вірогідності махінацій з боку кредиторів і власників підприємств, які полягають у підготовці “свого” арбітражного фахівця, що призводить до зниження суспільної ефективності процедури банкрутства.

Використання зарубіжного досвіду (найбільш близькою країною з погляду законодавства у сфері банкрутства є Російська Федерація) говорить про необхідність збільшення спектру цих питань за більший проміжок часу. Причому збільшення повинне носити якісний (розширення кола знань у цій сфері), а не кількісний (дроблення цих питань, збільшення часу на їх розгляд) характер.

Аналіз інших сфер діяльності у сфері послуг, що підлягають оцінці, дозволяє зробити вивід про необхідність введення практики стажування фахівців у арбітражних керуючих, що діють, протягом деякого терміну (наприклад, в оцінній діяльності цей термін становить 1 рік).

Надалі автором передбачається проаналізувати ефективність сплати послуг арбітражного керуючого і розробити систему мотивації арбітражного керуючого.

Література

1. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” N 2343-ХІІ від 14 травня 1992 р. // www.rada.gov.ua

2. ДСВО МОН Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста з напрямку “Економіка і підприємництво”.